

**Pianonvirittäjäkoulutukseen hakeutumisen
motivatoraaliset edellytykset ja orientaatio
opiskelujen aikana**

Erityispedagogiikan aineopinnot,
proseminaarin tutkimusraportti
Harri Tuovinen (2103298)
Turun avoin yliopisto

Ohjaaja: Lilja Aikio, yliopisto-
opettaja

11.2.2023 Espoo

TIIVISTELMÄ
TURUN YLIOPISTO
Avoin yliopisto / Turku
Erityispedagogiikan aineopinnot

TUOVINEN, HARRI: Pianonviritäjäkoulutukseen hakeutumisen
motivatioonalliset syyt ja orientaatio opiskelujen aikana

Proseminaari, 37 sivua, 4 liitesivua
Erityispedagogiikka
Helmikuu 2023

Tämä seminaarityö tutkii pianonvirityksen osaamisalan motivationaalisia edellytyksiä sekä orientaatiota opiskelujen aikana eli kykenevyyttä ja valmiuksia toimia pianonviritäjän ammatissa. Ammatillisen kompetenssin motivationaalisilla edellytyksillä tarkoitetaan mielenkiinnon kohdetta sekä yleisiä motivaatioonallisia taipumuksia ja mielenkiintoa kuvaava käsite on sisäinen tavoiteorientaatio. Tämä seminaarityö kuuluu kasvatustieteen osalta didaktiikan eli opetusopin osa-alueeseen ja sen teoreettisena viitekehyksenä ovat oppimis- ja motivaatioteoriat – tavoitteellinen oppiminen edellyttää motivaatiota. O'Brien (1995) on sitä mieltä, että oppimisen tietoisesti käytetyt strategiat voivat tulla automaattisiksi vasta silloin, kun niitä harjoitetaan tarpeeksi kauan, ja Zimmermanin (2001) mukaan fenomenologiset ja konstruktivistiset teoriat pitävät tärkeänä opiskelijaidentiteetin kehittymistä ja sen merkitystä oppimismotivaatiolle. Tämä seminaarityö on kvalitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä on teemahaastattelut. Tutkittavat eli haastateltavat ovat toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta valmistuneita pianonviritäjiä eri vuosikymmeniltä. Analyysimetodina tässä seminaarityössä on laadullinen sisällönanalyysi. Musiikkialan ammatillisessa perustutkinnossa voi Suomessa opiskella kolmella eri osaamisalalla: musiikin, musiikkiteknologian ja pianonvirityksen osaamisaloilla.

Asiasanat: pianonviritäjä, ammatillinen koulutus, musiikkiala, kasvatustiede, kasvatopsykologia

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän proseminaarin alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	4
2 TUTKITTAVA ILMIÖ.....	5
2.1 Pianonvirittäjä ammatinharjoittajana.....	6
2.2 Pianonvirittäjien koulutus ennen virallisen ammatillisen perustutkinnon alkamista – yli 40 vuotta sitten.....	7
2.3 Musiikkialan ammatillinen perustutkinto, pianonvirittäjä.....	7
2.4 Pianonvirityksen osaamisalalle hakeminen ja opiskelu pianonvirittäjäkoulutuksessa.....	9
2.5 Merkittävimmät muutokset opetussuunnitelman sisällössä.....	10
3 OPPIMIS- JA MOTIVAATIOTEORiat.....	11
4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUSMENETELMÄ JA KOHDERYHMÄ.....	14
4.1 Tutkimuksen eettisyys ja tietosuoja-asiat.....	15
4.2 Aineistonkeruu.....	16
4.3 Aineiston analyysi.....	17
4.4 Tutkimuksen validiteetti.....	19

5 TUTKIMUSTULOKSET	21
5.1 Motivationaaliset syyt pianonvirittäjäkoulutukseen	
hakeutumiselle.....	21
5.2 Opiskelu pianonvirittäjäkoulutuksessa	23
5.3 Haastateltavien ajatukset jatko-opinnoista	25
6 POHDINTA JA YHTEENVETO	27
6.1 Ammatillisen kompetenssin motivationaaliset	
edellytykset ja orientaatio opiskelujen aikana	27
6.2 Oppimisteoriat	
pianonvirittäjäkoulutuksessa	30
6.3 Jatkotutkimuksen aiheita	33
LÄHTEET	34
LIITE 1: Musiikkialan toisen asteen opetussuunnitelman perusteet	
vuonna 1995. Pianonvirittäjäkoulutus	38
LIITE 2: Tutkittavien taustatiedot	39
LIITE 3: Teemahaastattelun kysymykset / haastattelurunko	40
LIITE 4: Käsitekartta	41

1 JOHDANTO

Tutkintoperusteinen toisen asteen ammatillinen pianonvirittäjäkoulutus täytti helmikuussa 2022 neljäkymmentä vuotta. Pianonvirityksen koulutuksen järjestäjiä on ollut tähän mennessä kaiken kaikkiaan neljä; kolme ammatillista erityisoppilaitosta ja nykyään Helsingin Konservatorio, jossa pianonvirittäjiä on koulutettu vuodesta 2014.

Mielenkiintoisen tästä seminaarityöstä tekee se, että pianonvirittäjäkoulutuksesta ja -opiskelusta ei ole tehty laajempaa tutkimusta aikaisemmin, ja tämän tutkimuksen avulla saadaan tuloksia ja tietoa, joita ei ole pianonvirittäjäkoulutukseen liittyen. Tutkimuksen avulla saadaan myös tietoa toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelun motivationaalisista tekijöistä, ja siitä, minkä takia koulutukseen hakeutuvat valitsevat juuri pianonvirityksen osaamisalan opinnot, eivätkä esimerkiksi lukiota tai lukion jälkeen jotakin muuta koulutusta. Pienen spesifin erityisalan näkyvyyden ja opetuksen laadun kannalta tämä proseminarityö tuottaa tärkeää tietoa, ja mahdollisesti tämän tutkimuksen tuloksia voisi myös hyödyntää eri nivelvaiheissa sekä pianonvirityksen osaamisalalle hakeutumisen ohjaamiseen tutkimuksen tulosten motivationaalisten edellytysten avulla. Seminaarityön teoreettisena viitekehyksenä ovat oppimis- ja motivaatioteoriat, joihin kuuluvat muun muassa fenomenologiset ja konstruktivistiset teoriat, ja oppimisessa keskeiset yksilölliset ominaisuudet voidaan jäsentää kognitiivisen, affektisen ja konatiivisen alueen valmiuksiin.

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen ja sen aineisto kerättiin teemahaastatteluilla, joita tehtiin neljä kappaletta tätä tutkimusta varten. Analyysimetodina on laadullinen sisällönanalyysi. Seminaarityön tutkimusjoukkona ovat pianonvirityksen osaamisalalta valmistuneet pianonvirittäjät eri vuosikymmeniltä. Tässä proseminarityössä tutkimuskysymyksiä on kaksi, ja ne ovat: 1) mitkä olivat motivationaaliset syyt koulutukseen hakeutumiselle? 2) mitkä asiat vaikuttivat opiskelumotivaatioon?

Henkilökohtaiset intressini tälle seminaarityölle ovat ne, että olen itse valmistunut pianonvirittäjäksi vuonna 2005, ja tehnyt pianonvirityksen

opettajana töitä vuodesta 2011. Olen siis ollut alalla kaksikymmentä vuotta, vuodesta 2002, jolloin aloitin ammatilliset pianonvirittäjäopintoni Arlainstituutissa, ja pianonviritysalan tuntemusta sekä tietämystä on siis kertynyt tuolta ajalta.

2 TUTKITTAVA ILMIÖ

Pianonvirittäjän ammatti on taidekäsityötä ja pianonvirittäjän työnkuva on varsin monipuolinen ja laaja-alainen. Pianojen ja flyygeleiden virittämisen lisäksi työtehtäviin kuuluu mm. erilaisia huolto- ja korjaustoimenpiteitä. Soittokoneiston säätö ja intonointi ovat soittotuntuman ja äänen muodostumisen näkökulmasta myös tärkeitä hallittavia osa-alueita, virittämisen lisäksi. Pianonvirittäjää voisikin siis luonnehtia myös musikaaliseksi käsityöläiseksi. Musikaalisuus on yksilössä oleva kapasiteetti, joka vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa hankkia musiikillisia kykyjä, ja musikaalisuudessa on kyse äänten keskinäisten suhteiden ymmärtämisestä, auditiivisesta strukturointikyvyystä, jolle erityiset musiikilliset taidot kokemuksen myötä rakentuvat, kuten pianon virittämisessä (Kaartinen 2005, 27). Terveen ja musikaalisen kuuloaistin lisäksi virittäjällä tulee olla myös hyvä matemaattisen tasavirityksen teoreettinen tietämys ja viritysteorian soveltamiskykyä tarvitaan käytännön työssä soittimien erilaisten inharmoniteettien vuoksi, sillä perinteisesti viritys tehdään ulkoista referenssiä (A4) lukuun ottamatta korvalla.

A4 onkin korvalla tehdyssä virityksessä ainoa ääni, joka viritetään ulkoisen referenssin avulla (äänirauta tai viritysmittari). Inharmoniteetilla tarkoitetaan soittimien kielten värähtelyominaisuuksista riippuvaa harmonisten osasävelien virityksen ylöspäin siirtymistä verrattuna matemaattisiin kokonaislukukerrannaisiin (Jaatinen 2022, 97).

Nykyään on olemassa kehittyneitä pianonviritykseen tarkoitettuja digitaalisia ohjelmia (esim. TuneLab ja Reyburn CyberTuner), jotka pystyvät analysoimaan ja mittaamaan pianon inharmoniteettia hyvin, mutta ohjelmien käyttäminen virittämisessä kuitenkin edellyttää, että laitetta käyttää taitava ja

rutinoitunut virittäjä, joka pystyy kontrolloimaan tietokoneen tarjoamia tuloksia. Parhaan lopputuloksen määrittelee loppujen lopuksi kuitenkin virittäjä itse. Jonkinlaisena sääntönä voidaankin pitää sitä, että jos virittäminen ilman elektronista apuvälinettä ei onnistu, tulee pelkän laitteen varassa tehdystä virityksestä parhaimmillaankin vain keskinkertainen. (Suomen Pianonvirittäjät ry 2022.)

Pianonviritysalasta ja siihen liittyvästä koulutuksesta on maininta mm. useissa väitöskirja- ja pro gradu -tutkielmissa, mutta tämän tarkemmin aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu Suomessa.

2.1 Pianonvirittäjä ammatinharjoittajana

Pianoviritysala voidaan jakaa taitovaatimuksiltaan neljään erilliseen osaan: 1) *yksityisasiakkaiden pianojen ja flyygeleiden virittämiseen ja huoltamiseen*, 2) *musiikkioppilaitosten ja musiikkiliikkeiden soittimien virittämiseen ja huoltamiseen*, 3) *konsertti- ja äänityskäytössä olevien soittimien virittämiseen ja huoltamiseen* sekä 4) *pianojen tai flyygeleiden peruskorjaukseen*. Työnä nämä neljä osa-alueita ovat keskenään yhtä arvokkaita, sillä vaativia konserttitöitä tekevä pianonvirittäjä virittää usein myös tavallisten yksityisasiakkaiden soittimia. Jotkut pianonvirittäjät harjoittavat viritys- ja huoltotoimintansa ohella soitinkauppaa tai -vuokrausta, soittimien kuljetusta, ja jotkut pianonvirittäjät tekevät pianojen ja flyygeleiden peruskorjauksia omalla verstaallaan, tai jonkin pianoalan yrityksen palveluksessa. (Suomen Pianonvirittäjät ry 2022.)

2.2 Pianonvirittäjien koulutus ennen virallisen ammatillisen perustutkinnon alkamista – yli 40 vuotta sitten

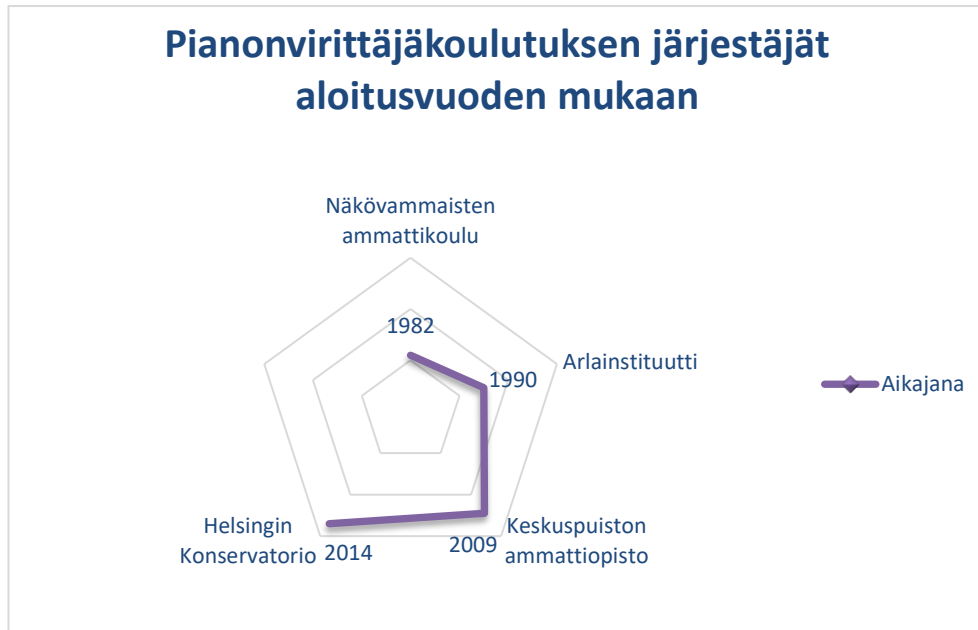
Vielä näinäkin vuosina (2020-luvulla) pianonviritysalalla toimii pianonvirittäjiä, jotka ovat saaneet koulutuksensa aikoinaan ennen virallisen koulutuksen alkamista muun muassa Fazerin tai Hellaksen pianotehtailla Suomessa.

Pianotehtailla onkin perinteisesti ollut suuri rooli virittäjien koulutuksen suhteen, mutta linjastomainen tehdastyö poikkesi kuitenkin suuresti asiakastöiden osalta mm. huoltojen ja konserttien parissa ja tämän seurauksena Suomen Pianonvirittäjät ry oli perustamassa yhä toiminnassa olevaa pianonvirityskoulua, vuonna 1982. Suomen Pianonvirittäjät ry on ainoa alalla toimiva ammattiyhdistys Suomessa, se on perustettu vuonna 1938 ja yhdistyksen ensisijaisena tavoitteena on pitää yhteyttä haja-asutussa maassamme ammattilaisten kesken ja kouluttaa ammattikuntaamme erilaisin kurssein. Yhdistys kuuluu sekä pohjoismaiseen NPTA:han (Nordic Piano Technicians Association) että Euroopan yhdistykseen Europeanoon. Alkuperäinen tarkoitus pianonvirityksen koulutukselle oli näkövammaisten kouluttaminen tehdastyöhön, mutta laman myötä koulutus muuttui kaikille avoimeksi linjaksi. (Suomen Pianonvirittäjät ry 2022.) Pianonvirittäjän ammatti onkin ollut myös perinteinen näkövammaisten käsityöammatti aikoinaan (Wikipedia 2022).

2.3 Musiikkialan ammatillinen perustutkinto, pianonvirittäjä

Musiikkialan ammatillinen perustutkinto, pianonvirittäjä (180 osp) on toisen asteen ammatillinen tutkinto, jonka voi suorittaa 2–3 vuodessa riippuen opiskelijan pohjakoulutuksesta (Helsingin Konservatorio 2022).

KUVIO 1. Pianonvirittäjäkoulutuksen järjestäjät aloitusvuoden mukaan aikajanaalla (Lähteet: OPH 2022; Wikipedia 2022.)

Pianonvirityksen ammatillisen koulutuksen järjestäjinä ovat toimineet Näkövammaisten ammattikoulu vuosina 1982–1989, Arlainstituutti 1990–2008, Keskuspuiston ammattiopisto 2009–2014, ja Helsingin Konservatorio vuodesta 2014. Pianonvirityksen koulutuksesta on valmistunut pianonvirittäjiä 146 vuosina 1982–2022. Valmistuneista 26,7 % on naisia ja 73,3 % miehiä. (Björknäs 2022; OPH 2022; Wikipedia 2022.)

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella pianonvirittäjällä on valmiudet pianojen ja flyygeleiden virittämiseen, pianojen huoltamiseen sekä pieniin korjaustöihin. Pianonvirittäjän ammatissa korostuvat itsenäinen ote työskentelyyn, yrittäjähenkisyys, itseohjautuvuus ja hyvät yhteistyötaidot, ja ammatillinen perustutkinto antaa valmiudet työskennellä yksityisenä ammatinharjoittajana. Edellä mainitun lisäksi työtilaisuuksia on tarjolla myös pianoliikkeiden, maahantuojien, musiikkioppilaitosten sekä konsertti- ja äänitystilojen palveluksessa. (Helsingin Konservatorio 2022.)

Opetusministeriön asetuksessa (216/2001) on säädetty musiikkialan ammatillisen perustutkinnon koulutusohjelmista sekä tutkintonimikkeistä ja musiikkialalla on yksi ammatillinen perustutkinto, joka jakautuu kahdeksi koulutusohjelmaksi: 1) *muusikon koulutusohjelmaksi* ja 2) *soitinhuollon ja*

musiikinteknologian koulutusohjelmaksi, joista viimeisenä mainitussa voi erikoistua musiikkiteknologin tai pianonvirittäjän ammattitutkintoon. (Kaartinen 2005, 34.) Tällä hetkellä, vuonna 2022, musiikkialan ammatillisessa perustutkinnossa voi opiskella kolmella eri osaamisalalla: 1) musiikin, 2) musiikkiteknologian ja 3) pianonvirityksen osaamisaloilla (Opetushallitus 2022).

2.4 Pianonvirityksen osaamisalalle hakeminen ja opiskelu pianonvirittäjäkoulutuksessa

Pianonvirityksen osaamisalan pääsy- ja soveltuvuuskokeet on jaettu viiteen osa-alueeseen seuraavanlaisesti:

- 1) *hakijan sävelkorvan tarkkuutta* mitataan siniäänien ja äänigeneraattorin avulla.
- 2) *rytmin hahmottamiskokeessa* mitataan hakijan kykyä hahmottaa rytmiä erilaisista musiikkityyleistä.
- 3) *teknistä päättelykykyä* ja käsityökalujen käyttöä mitataan kokeessa purkamalla ja takaisin kokoamalla erilaisia pianon osia niihin soveltuvilla työkaluilla.
- 4) *käsi-korvakoordinaation* koe, jossa viritetään pianon kielikuoroja ja oktaaveja.
- 5) *haastattelussa* kartoitetaan edellytyksiä opiskella pianonviritysalaa ja valmiuksia toimia yksityisenä ammatinharjoittajana työelämässä. (Helsingin Konservatorio 2022.)

Ammatillisia tutkinnon osia pianonvirityksen osaamisalan koulutuksessa on tällä hetkellä (2022) viisi. Pianonvirittämiseen käytetään aikaa opinnoissa eniten, koska se on ammatin ydinosaamista. Käytännössä harjoittelu tapahtuu pianonvirityksen osaamisalan toimipaikan viritysluokissa, ja myös luokkaopetuksena käydään opiskeltavia asioita läpi viritykseen liittyen. Opetuspäivien perusrakenne on sellainen, että aamupäivisin viritetään ja iltapäivisin tehdään pianon huoltoon liittyviä opintoja

pianoverstasympäristössä tai pidetään teoriaopintoja luokkaopetusmuotoisena (Helsingin Konservatorio 2021). Teoriaopintoja pianonvirityksen osaamisalalla ovat mm. viritysteoria, pianon akustiikka ja yritysopinnot. Koulussa oppimisen lisäksi opintoihin sisältyy työelämäjaksoja yhteistyöyrityksissä sekä yksityisasiakkaiden luona. Opintoihin sisältyvät myös yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa koulutuksessa (lukio-opinnot) silloin, jos opiskelijan pohjakoulutuksena on peruskoulu. (Helsingin Konservatorio 2022.)

2.5 Merkittävimmät muutokset opetussuunnitelman sisällössä

Tässä luvussa kerrotaan merkittävimmät opintojaksoihin liittyvät opetussuunnitelmamuutokset pianonvirityksen osaamisalalla vertailtuna vuosien 1995 ja 2022 opetussuunnitelmien sisältöjä.

Pianonvirittäjäkoulutuksen ammatillisiin perusopintoihin kuuluivat vuoden 1995 opetussuunnitelman (liite 1; Opetushallitus 1995, 25) mukaan yleinen soitinoppi, viritysteoria, akustiikka ja äänitysteoria, koneisto-oppi, rakenneoppi sekä pianonsoitto. Suuntautumisopintoja olivat tuolloin viritystyön perusteet, pianon huoltotyöt, pianon peruskorjaukset, työharjoittelu ja päättötyö. Valinnaisina opintoina oli tuolloin harmonien huolto, vapaa säestys, yritystoiminnan perusteet II, valinnainen kieli tai jokin muu tutkintoon soveltuva opintokokonaisuus. Yleisen soitinopin tavoitteena oli, että opiskelijalle annetaan yleiskuva soitinten kehityksestä ja että opiskelija oppii tuntemaan nykyisin käytössä olevat soittimet. Opiskelijan tuli tuntea pianonsukuisten soitinten kehitys suhteessa yleiseen soitinhistoriaan. (Opetushallitus 1995, 26.) Pianonsoiton tavoitteena oli, että opiskelija kehittää soittotaitoaan omien edellytystensä ja taipumuksensa mukaan. Opiskelijan tuli saada pianonsoiton avulla mahdollisimman hyvä tuntuma soittotapahtumaan ja käsitys sen suhteeseen pianon virityksessä ja pianon soittokoneiston säädöissä. (Opetushallitus 1995, 27.) Päättötyön tavoitteena oli osoittaa opiskelijan ammatillinen pätevyys pianojen virityksessä, huollossa ja korjaustyössä. Päättötyö oli yleensä kirjallinen osio, mutta sen pystyi suorittamaan myös esim. suullisesti. (Opetushallitus 1995, 28.) Tuohon aikaan, kun päättötyöt kuuluivat opetussuunnitelmaan, olivat

pianonvirittäjäopiskelijoiden päättötöiden aiheita mm. pianon peruskorjaus, päiväkirjoja työelämäjaksoilta ja englanninkielisestä pianoalan materiaalista käännöksiä suomeksi.

Pianonvirittäjien *opetuksen toteutussuunnitelmasta* (2022) voi huomata, että pianonvirityksen osaamisalalla ei enää ole mm. yleistä soitinoppia, pianonsoittoa eikä päättötyötä (Helsingin Konservatorio 2022), joidenkin opintojaksojen nimitykset ovat myös hiukan muuttuneet ajan saatossa, ja opintoviikoista (ov) on siirrytty osaamispisteisiin (osp). Syksystä 2022 alkaen on Helsingin Konservatoriossa voinut suorittaa flyygelin huoltamisen opintojakson täydennyskoulutuksena, joka kestää yhden lukukauden ajan. Nykyään on myös käytössä ammattiosaamisen näytöt (2000-luvulla), joka onkin ensisijainen ammattitaidon osoittamistapa ammatillisissa tutkinnon osissa. Ammattiosaamisen näytössä opiskelija tekee käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa työpaikalla. Näytöt suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon osittain ja niiden suunnittelu tehdään yhdessä opiskelijan ja työharjoittelupaikan kanssa. (Opetushallitus 2023.)

3 OPPIMIS- JA MOTIVAATIOTEORIAM

Tämä seminaarityö kuuluu pääosin didaktiikan eli opetusopin osa-alueeseen kasvatustieteellisestä näkökulmasta ja sen teoreettisena viitekehyksenä ovat oppimis- ja motivaatioteoriat. Kaartisen (2005) tutkimuksen mukaan opinnoista saatava käytännön hyöty ja kiinnostus alaa kohtaan ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä musiikin opiskelussa, ja tällä tutkimuksella on tarkoitus selvittää, onko pianonvirityksen osaamisalalla ollut samoin, ja onko siellä ollut jotain mahdollisesti toisin. (Kaartinen 2005, 179.)

Oppimiskäsityksistä behaviorismi joutui 1970- ja 1980-luvuilla kritiikin kohteeksi ja kritiikissä olennaisinta oli ihmisen erityisyyden korostaminen tutkimuskohteena, ja koska ihmiset ovat yksilöitä, alettiin heitäkin pitää erilaisina, kuten muutakin elotonta tai elollista ympäristöä. Tämän seurauksena luonnontieteiden metodologian jäljittelemistä yksinomaisena tieteellisenä ideaalina alettiin kyseenalaistamaan. Kritiikki ei kuitenkaan

poissulje sitä, etteikö behaviorismin kuvaamaa oppijan tietoisesta toiminnasta riippumatonta oppimista tapahtuisi. Nykyaikaisen (2000-luvulla) käsityksen mukaisesti ei-tiedostettua ja ei-tavoitteellista oppimista tapahtuu koko ajan ehdollistamis- ja vahvistamismekanismeilla. Behaviorismin kriittisessä tarkastelussa on myös todettu, että tiukka rajautuminen ulkoiseen käyttäytymiseen ja ympäristön häiriötekijöihin ei vastaa enää arkipäivän käsitystä oppimisesta, ja intuitiivisesti onkin selvää, että oppimisen laatu vaihtelee tilanteittain ja yksilöittäin. Oppiminen ja kehitys liitetään yksilön tiedollisiin prosesseihin kognitiivisessa tutkimusperinteessä, jolloin kohteena ovat tiedon hankinnan, taltioinnin ja käytön prosessit eli ne yksilön sisäiset tajunnan tapahtumat, joita behavioristisen käsityksen mukaan ei voida tutkia, koska niitä ei voi suoranaisesti havainnoida. (Lehtinen, Lerkkanen & Vauras 2016, 41.)

Jo ammatin opiskeluvaiheessa työorientaatio on vahvasti mukana opiskelijoiden tulevaisuuden suunnitelmien ja unelmien kuvauksissa. Tutkimusten kannalta arvokasta tietoa ovatkin ne opiskelijoiden ilmaisut, joiden avulla voidaan kartuttaa oppimisen itsesäätelyn ymmärtämiseen liittyvä tietoutta. Sinatran ja Pintrichin (2003) mukaan käsitteellisen muutoksen luonteesta ei ole olemassa selkeää yhtenäistä näkemystä vaan siihen liittyvät teoriat kuvaavatkin intentionaalisen kognition käsitettä mielen tilana tai kognition tasona ja tekevät eron tiedostettujen ja tiedostamattomien tekojen ja ajatusten välillä. Tavoitteellinen toiminta edellyttää motivaatiota, mutta O'Brien (1995) on sitä mieltä, että oppimisen tietoisesti käytetyt strategiat voivat tulla automaattisiksi vasta silloin, kun niitä harjoitetaan tarpeeksi kauan. Itsesäätelyteorioissa oletetaan, että oppijat ovat tietoisia itsesäätelyprosessien myötävaikutuksista oppimistuloksiin, mutta eri teoriasuuntauksissa on eroavaisuuksia yksityiskohdissa. Zimmermannin (2001) mukaan fenomenologiset teoriat ja konstruktivistinen teoria pitävät tärkeänä opiskelijaidentiteetin kehittymistä ja sen merkitystä oppimismotivaation parantamiselle. 1900-luvun alkupuolella Edmund Husserlin (1859 – 1938) perustama fenomenologia on filosofinen tutkimussuuntaus, ja sen alkuperäisen suuntauksen innoittamana Franz Brentano (1878 – 1917) määritteli fenomenologiassa tietoisuuden piirteiden

intentionaalisuutena eli suuntauneisuutena, jonka ansiosta havaitut objektit ovat merkityksellisiä. (Kaartinen 2005, 169, 38, 46; Tieteen termipankki 2023.)

Oppiminen on kognitiivinen prosessi, jossa oppiminen ymmärretään kokemuksen aikaansaamana kognitiivisena muutosprosessina, ja se voi olla intentionaalista tai ilman intentiota tapahtuvaa. Opiskelussa onkin kyse intentionaalisesta oppimisesta, joka siis tarkoittaa tarkoituksellista ja tavoitteellista oppimistoimintaa, jonka avulla henkilö pyrkii tiedon, taidon ja ymmärryksen lisäämiseen. Oppimisessa keskeiset yksilölliset ominaisuudet voidaan jäsentää kognitiivisen, affektisen ja konatiivisen alueen valmiuksiin. Colmanin (2001) mukaan kognitiolla tarkoitetaan oppimispsykologiassa mentaalisia toimintoja, jotka liittyvät tiedon hankintaan ja sen prosessointiin, ja tiedon lisäksi myös uskomukset liittyvät kognitioon. Affekti on emootio tai subjektiivisesti ilmaistu tunnetila, kuten suru, ilo, pelko tai viha. Konaatiolla tarkoitetaan psykologisia prosesseja, jotka liittyvät tarkoitukselliseen toimintaan, ja sitä luonnehtivia käsitteitä ovat impulssi, halu, tahto ja määrätietoinen pyrkimys. Konatiivisen alueen käsitteissä oppimismotivaatio ilmaisee opiskelijan halua ponnistella oppimistavoitteen suuntaisesti ja motivaation perustana olevat motivationaaliset edellytykset virittävät, suuntaavat ja ylläpitävät oppimisaktiiviteettia (Ruohotie 1998, 143).

Lähtökohtaisena oletuksena Kaartisen (2005) väitöskirjassa on, että tavoitteellinen musiikin erityistaidon opiskelu ei poikkea motivaation ja volitionaalisten tekijöiden osalta muusta tavoitteellisesta erityistaidon oppimisesta. Kuhl ja Fuhrman (1998) ovat kehittäneet teoriaa tahdosta (*theory of volition*), jossa itsesäätelyyn ja itsekontrolliin liittyvät tahdonalaiset eli volitionaaliset komponentit on jäsennetty erilaisiin ryhmiin. Kussakin ryhmässä on erilaisia taitoja, joita tutkijat kutsuvat kompetensseiksi, ja näitä ryhmiä ovat 1) itsesäätely ja itsehillintä, 2) itsekontrolli ja tavoitteeseen pyrkiminen sekä 3) itsereflektio. (Kaartinen 2005, 47, 14, 52.)

Turpeinen (2009) kertoo väitöskirjassa keittiömestarien huippuosaamisen kehittymisestä, ja keittiömestarien ala on myös pianoviritysalan tapaan spesifi ja pieni, joten yhtäläisyyksiä näillä aloilla on paljon mm. koulutuksen

struktuurin ja ammatillisen kehityksen näkökulmista. Keittiömestarien kertomuksista oli löydettävissä kolme osaamisen tasoa: 1) perustiedon ja taidon hankkimisen taso, 2) harjaantumisen ja kehittämisen taso sekä 3) huippuosaajaksi tulemisen taso. Perustiedoilla ja taidoilla tarkoitetaan mm. alalle hakeutumista, sitoutumista, koulutusta ja itsesääteilyvalmiuksien kehittämistä. Opinto-ohjauksen merkitys nousee esille myös alalle hakeutumisen kohdalla. Tekemisen taitojen oppimisen prosessiin sisältyvät kognitiiviset ja motoriset taidot, ja kehittymisen alkuvaiheessa ulkoisella ohjauksella on merkitystä yksilön kognitiivisten prosessien käynnistymisessä. Silloin kun itsesääteilytaidot ovat heikot, intentionaalinen käsitteellinen muutos on erittäin epätodennäköistä, kun taas itsesääteilytaitojen ollessa vahvoja, intentionaalinen käsitteellinen muutos on erittäin todennäköinen ja sitä edeltävät muun muassa tehtävän kokeminen haasteelliseksi sekä relevantiksi ja ongelmat ovat myös mielekkäitä. (Turpeinen 2009, 111, 114, 119, 25.)

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUSMENETELMÄ JA KOHDERYHMÄ

Tutkimuksella halusin selvittää, mitkä tekijät vaikuttivat pianonvirittäjän ammattiin hakeutumiseen ja alalle sitoutumiseen, ja halusin myös eri vuosikymmeniltä empiiristä tietoa, sillä pianonvirittäjäkoulutuksesta on tullut perinteikäs toisen asteen ammatillinen koulutus, koska se on ollut olemassa jo yli neljäkymmentä vuotta.

Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymyksiä on kaksi, ne ovat:

- *mitkä olivat motivationaaliset syyt koulutukseen hakeutumiselle?*
- *mitkä asiat vaikuttivat opiskelumotivaatioon?*

Tutkimusaineiston keräsin tekemällä teemahaastatteluja neljä kappaletta ja haastateltavien kohderyhmä eli tutkimusjoukko on pianonvirityksen osaamisalan ammatillisen perustutkinnon suorittaneet pianonvirittäjät, ja haastateltavat ovat opiskelleet eri vuosikymmeninä pianonvirittäjiksi ja he

ovat toimineet valmistumisen jälkeen, ja toimivat edelleen pianonviritysalalla. Haastateltavat olen valinnut harkiten ja he ovat alalle jääneitä, työllistyneitä ja työhönsä sitoutuneita pianonvirittäjiä.

Haastattelun etuna on se, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt saadaan yleensä mukaan tutkimukseen ja haastateltavat on mahdollista yleensä tavoittaa helposti myöhemminkin, jos on tarpeen täydentää aineistoa tai jos halutaan tehdä esimerkiksi seurantatutkimusta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 25).

Haastattelutilanteiden tausta on pohjimmiltaan yksinkertainen: haastateltaville tehdyt kysymykset ovat jotain muuta, kuin itse tutkimuskysymykset, ja haastateltavat eivät suoraan kerro tutkimuksen tuloksia, eikä tutkimuksen kysymyksiä myöskään esitetä haastateltaville (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2015, 3).

4.1 Tutkimuksen eettisyys ja tietosuoja-asiat

Tutkittavien anonymisointi on tässä seminaarityössä tärkeää pienestä ammattikunnasta johtuen, ja keskeisimmät kvalitatiivisen aineiston anonymisointitavat ovat henkilönimien ja instituutioiden poistaminen tai muuttaminen, ja taustatietojen luokittelu kategorioihin (Kuula 2011, 214; liite 2).

Tutkimuksen yhtenä lähtökohtana tulee aina olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä edellytetään tutkimuksen aiheeseen perehtyneisyyden lisäksi suostumus, jolla halutaan estää ihmisten manipulointi tutkimuksissa. Perehtyneisyys tarkoittaa sitä, että teemahaastattelussa mukana olevalla henkilöllä on tiedossa kaikki tärkeät näkökohdat siitä, mitä tutkitaan, miten tutkimus etenee ja millaisia tuloksia tutkimuksella on tarkoitus saada aikaan. (Hirsjärvi ym. 2008, 25.)

Tutkittavalle tulee kertoa aina seuraavat tiedot: tutkimuksen tekijä ja taustaorganisaatio, henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ja mitä tutkimukseen osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa. Tutkimuksessa

henkilötietojen käsittelyä kuvaavaa dokumenttia voidaan nimittää tietosuojaselosteeksi tai tietosuojailmoitukseksi. Haastattelututkimuksessa haastateltavan tulee saada vähintään tutkimusesite eli informointi tutkimuksesta ja tietosuojailmoitus. (Kuula-Luumi 2022.)

Tässä seminaarityössä kaikki haastateltavat ja heihin liittyvät instituutiot pysyvät anonyymeinä. Tämän tutkimuksen haastateltaville on annettu tutkimuksen tietosuojailmoitus, tutkimuslupa ja haastattelukysymykset (liite 3). Tämän seminaarityön aineisto on tallennettu salasanalla suojatulle muistitikulle.

4.2 Aineistonkeruu

Tämän tutkimuksen teemahaastattelut toteutettiin eri tavoilla aikataulu- ja käytäntösidonnaisista syistä. Yhtenä menetelmänä käytin perinteistä haastattelua autenttiossa pianoverstasympäristössä, jossa tallensin haastattelun älypuhelimien äänityssovelluksella. Kaksi haastattelua toteutettiin Zoom-yhteydellä, jotka myös tallensin myöhempää litterointia varten. Edellä mainittujen aineistonkeruumenetelmien lisäksi, neljänneksi haastattelutavaksi valikoitui pyyntö vastata kirjoittamalla kysymyksiin. Suomessa kirjoituskutsujen tuottamaa kirjoittamisen alalajia on kutsuttu myös teemakirjoittamiseksi (*elicited writing*), joka on analogi teemahaastattelun käsitteelle. Pyyntö kirjoittaa omista kokemuksista onkin luonteva maissa, joissa ihmisillä on hyvä peruskoulutus ja taito lukea sekä kirjoittaa hyvin. Kirjoituspyyntöön voi vastata mm. käsin tai koneella kirjoittaen. Nykyisin voidaan käyttää myös tutkijan tuottamia erilaisia sähköisiä alustoja tai arkistojen palveluja. Tässä tutkimuksessa haastateltava lähetti sähköpostitse vastaukset kysymyksiin minulle. (Pöysä 2022.)

Verkkovälitteisyys haastattelussa keskittää huomion kasvoihin, sillä muuta ele- tai kehonkieltä näyttöruudun takaa ei ole mahdollista huomioida. Tällöin emme siis pääse näkemään läheltä esimerkiksi ryhdin muutoksia tai jalkojen siirtelyä eli kehonkieltä. Kuitenkin videokuvakin välittää katsojalle/kuulijalle otsankurtistukset, hymyn, naurun, hämmennyksen ja syvät huokaukset. Näin

ollen, vaikka yhteinen fyysinen tila puuttuu ja haastateltavan kasvot supistuvat tietokoneen näytön tuumaluvuille, näyttöruutu ei silti häivyttä vuorovaikutuksesta oleellisia ilmaisuja tutkimushaastattelun näkökulmasta. Hirsjärvi ja Hurme (2008) muistuttavat *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö -kirjassa*, että haastattelun ensisijainen motiivi on kerätä informaatiota kohteesta, jonka keskiössä on kieli. Edellä mainitusta syystä verkkovälitteisyys, tekniikan toimiessa ei vähennä haastattelujen informaatioarvoa. Tutkimushaastattelun toteuttaminen verkossa on siten hyvä aineistonkeruumenetelmä. (Hokka 2020.)

Tarkentavia kysymyksiä tein kahden haastateltavan osalta puhelimen välityksellä. Haastattelutekniikkaa tulee puhelinhaastattelussa muuttaa hieman, sillä puhelimesta ei voi havainnoida eleitä ja nonverbaalia viestintää tai vaikkapa aina tietää, onko haastateltava varmasti ymmärtänyt kysymyksen. Kysymysten asetteluun kannattaa puhelinhaastattelussa kiinnittää erityistä huomiota ja muotoilla kysymykset mahdollisimman lyhyinä ja selkeinä. Haastateltavan päälle puhumista tulee myös välttää ja osoittaa mahdolliset myötäilyt vasta taukojen aikana. (Mettovaara 2016.)

Tässä tutkimuksessa erilaisten haastattelukäytäntöjen vuoksi olin lähettänyt tutkittaville sähköpostitse tietosuojailmoituksen ja tutkimusluvan lisäksi haastattelukysymykset (liite 3), joihin pyysin tutustumaan ennen varsinaista haastattelua. Tutkittavat eli haastateltavat olin valinnut harkiten, ja he kaikki olivat minulle entuudestaan tuttuja, joten haastattelun formaateilla ei ollut niin suurta merkitystä, vaan sain aivan yhtä hyviä vastauksia haastattelutilanteista litterointia varten jokaisella haastateltavalla.

4.3 Aineiston analyysi

Tallennettu laadullinen aineisto on useimmiten syytä kirjoittaa puhtaaksi sanasta sanaan, ja tätä nimitetään litteroinniksi. Litterointi voidaan tehdä valikoiden, koko kerätyistä aineistosta tai teema-alueiden mukaisesti. Aineiston litteroiminen on yleisempää kuin päätelmien tekeminen suoraan nauhoista. (Hirsjärvi ym. 2008, 217.) Litteroin tätä tutkimusta varten kaiken tallentamani aineiston vastauksien osalta. Haastattelurungon (liite 3) mukaan

johdonmukaisesti tapahtuneet haastattelutilanteet pysyivät selkeinä ja ytimekkäinä, myös vastausten osalta.

Laadullisen aineiston analyysissä käytetään harkiten niitä aineiston analyysin menetelmiä, jotka tuovat parhaiten esille vastauksen tutkimusongelmaan, ja niitä ovat esimerkiksi luokittaminen, teemoittaminen, selittäminen tai ymmärtäminen. Laadullisen aineiston käsittelyyn tarkoitetut ohjelmat eivät ole toistaiseksi saavuttaneet vankkaa asemaa opiskelijoiden ja tutkijoiden käytössä. Yhtenä syynä on raha: ohjelmien lisensoidut versiot maksavat suhteellisen paljon, jonka vuoksi niitä on hankittu oppilaitoksiin hyvin rajoitetusti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Yksi laadullisen aineiston analysointiohjelmista on Atlas, jonka avulla voidaan mm. havaita asioiden välisiä yhteyksiä, löytää merkityksiä ja kuvailla niitä. Lähdeaineistossa voi tekstin lisäksi olla kuvia, digitoitua ääntä tai videokuvaa. Ohjelmiston ominaisuuksia ovat mm. lähdeaineiston vuorovaikutteinen ja automaattinen koodaus, hierarkkinen näkymä data-aineistoon, visuaalinen tietokartan laadinta, hypertekstilinkkien käyttö sekä monipuoliset hakutoiminnot. (Aalto-yliopisto 2021.)

Tässä tutkimuksessa luokittelin ja etsin aineistosta avainsanoja, sanapareja tai aihekokonaisuuksia aineiston koodauksessa, jotka liittyivät tutkimuskysymyksiin, ja tällöin analyysimetodina kyseessä on laadullinen sisällönanalyysi. Analyysin aloitin niin, että ensi päätin, mikä aineistossa kiinnostaa itseäni eniten ja mikä on oleellista tutkimuksen kannalta. Sen jälkeen kävin aineistoa läpi useaan otteeseen ja merkitsin asiat ylös, jotka liittyivät alussa tekemääni päätökseeni siitä, mitä haluan löytää. Tässä vaiheessa analysointia kaikki muu jätettiin pois tutkimuksesta, sillä uusia mielenkiintoisia asioita aineistosta löytyisi paljonkin, ja ongelmaksi tulee tutkielman paisuminen yli tarkoitetun koon, jonka on tässä proseminaarissa tarkoitus olla noin 20–30 sivua. Seuraavassa vaiheessa keräsin merkityt sanat ja käsitteet yhteen, ja erilleen muusta aineistosta. Tyypittelin ja luokittelin vielä edellä mainitun vaiheen jälkeen aineiston. Lopullinen yhteenveto tässä osassa kuvailluista menetelmistä tehdään tämän tutkielman pohdintaluvussa, jossa tekstin lisäksi tuloksia esitetään visuaalisesti kuvion ja kuvan avulla,

mikä havainnollistaa lukijalle tutkijan prosessia analyysistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78.) Aineiston analyysi tässä tutkimuksessa on teoriaohjaava ja kaksiosainen eli aineistolähtöinen, johon liitettiin teoriaohjaava analyysi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 82).

Seuraavaksi esimerkkinä; näistä kahdesta tämän seminaarityön litteroiduista haastatteluvastauksista tunnistaa selvästi ainakin kaksi erilaista oppimiskäsitystä, behavioristisen ja kognitiivisen:

Kaikki oli hyvin käytännönläheistä, paljon vain tehtiin, ja teoreettiset perusteet tekemiselle jäi melko vähiin. Opetettiin ikään kuin tekemään, ei välttämättä ymmärtämään, ehkä sekin sama juttu kuin tehtaassa. (Pianonvirittäjä B, 24.)

Käytännön harjoittelua tehtiin paljon yksin omassa harjoitusluokassa, ja opettajat kävivät säännöllisesti antamassa apua ja neuvoja. Virittämisen tai säätämisen harjoittelu ei missään vaiheessa tuntunut tylsältä ja paikallaan junaavalta, koska kehittävää palautetta oli koko ajan saatavilla. (Pianonvirittäjä D, 22.)

4.4 Tutkimuksen validiteetti

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan mahdollisimman tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarvitaan juuri sen verran, kuin aiheen ja asetetun tutkimustehtävän kannalta on välttämätöntä (Hirsjärvi ym. 2008, 227). Tutkittavat olen valinnut harkiten, ja eri vuosikymmeniltä sillä oletuksella, että löydän alalle hakeutumisesta ja alalla opiskelemisesta pidemmällä aikavälillä tuloksista eroavaisuuksia, samankaltaisuuksien lisäksi. Validiteetilla on laadullisesta tutkimuksesta puhuttaessa enemmän huomiota kuin reliabiliteetilla, joka tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta ja sopii usein paremmin kvantitatiiviseen tutkimukseen. Validiteetissa onkin siis kyse siitä, onko tutkimus pätevä eli onko se perusteellisesti tehty ja ovatko aineistosta saadut

tulokset ja tehdyt päätelmät oikeita. Tutkimuksessa voisi ilmetä virheitä esim. siinä, että tutkija kysyy vääriä kysymyksiä tai tekee vastauksista vääriä johtopäätöksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Vahvuutena itselläni on pianonvirityksen osaamisalan tuntemus yli kahdenkymmenen vuoden ajalta, ja tutkittavien valinnassa yhtenä kriteerinä lähtökohtaisesti pidin korkeaa laatua ja pyrkimyksenä myös saada vastauksia, joita ei välttämättä itse ollut ajatellutkaan ennen tätä tutkimusta. Pienen spesifin alan tutkimisessa näenkin välttämättömänä alan tuntemuksen, ja se on tämän tutkimuksen vahvuus ja tekee tutkimuksesta tieteellisesti pitävän.

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä yhtenä yläluokkana on asiantuntijan kokemukseen perustuva näyttö päätöksenteosta, johon sisältyy tutkittavien kokemuksellinen tieto ja hiljainen tieto, joista jälkimmäinen tarkoittaa tutkijan kykyä tehdä selkeitä päätöksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97). Yhtenä haasteena on lähes olematon teoreettis-viitteellinen pohja pianonvirityksen osaamisalaan liittyen, sillä etsiessäni tietoa useilla eri tiedonhakumenetelmillä (mm. Finna, Google Scholar, Helmet, Volter), ei tietoa löytynyt.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tämän seminaarityön haastateltavat eli tutkittavat, ammatillisen perustutkinnon suorittaneet pianonvirittäjät olivat opiskeluaikana 20–26-vuotiaita, ja heistä käytetään tässä tutkimuksessa nimityksiä pianonvirittäjät A, B, C ja D (liite 2).

5.1 Motivationaaliset syyt pianonvirittäjäkoulutukseen

hakeutumiselle

Pianonvirittäjä A kertoo, että oli toiminut ennen pianonvirittäjäkoulutukseen hakeutumista muusikkona, ja koulut olivat jääneet vähemmälle kiertäessä ympäri Suomea bändin kanssa. Oli siis aika hankkia jokin muodollinen pätevyys ja musiikkialan koulutus tuntui hänelle luontevalta vaihtoehdolta, ja musiikin sekä käsityön yhdistyminen pianonvirittäjän ammatissa vaikutti todella mielenkiintoiselta.

Pianonvirittäjä B kertoi alkuinnostuksen pianonvirittäjän ammattia kohtaan tulleen ensimmäistä kertaa jo silloin, kun kotona kävi pianonvirittäjä. Hän ei tiennyt koulutuksesta aiemmin, ennen kuin lukiossa hän tutustui ammatillisen koulutuksen kirjaan, jossa oli kaikki toisen asteen koulutuksen ammatit Suomessa. Sieltä hän löysi pianonvirittäjän ammatin ja koulutuksen, ja siitä ajatus pianonvirittäjäkouluun hakemiseen lähti. Alkuperäinen syy hänellä oli hankkia ensin ammatti, jolla voisi ansaita opiskelurahat myöhempää opiskelua varten ja pianonvirittäjän ammatti tuntui siihen tarkoitukseen hyvinkin sopivalta. Ammatissa yhdistyi musiikki ja käsityö, ja ne olivatkin kaksi sellaista syytä, jotka siihen aikaan elämässä tuntuivat muutenkin mielenkiintoisilta.

Pianonvirittäjä C oli kipuillut sen asian kanssa, ettei oikein tiennyt mille alalle haluaisi, ja lukion jälkeen hän lähti yliopistoon opiskelemaan fysiikkaa, koska se oli aina kiinnostanut. Se ei kuitenkaan ollut oikein sitä mitä hän oli toivonut. Yliopisto tuntui byrokraattiselta ja opiskelu tehottomalta, ja koska

hän oli samaan aikaan myös töissä, ei aikaa kauheasti ollut haaskattavaksi, eikä hurjaan opiskelijaelämänsäkään oikein voinut satsata. *Pianonvirittäjä C* oli jo aikeissa vaihtaa opiskelemaan musiikkitiedettä yliopistossa, kunnes hän näki ilmoituksen Helsingin Sanomissa pianonvirittäjäkoulutuksen alkamisesta. Hän huomasi, että siinä oli ammatti, jossa yhdistyisi käytännön fysiikka, musiikki ja vieläpä tekniset työt, joten hän tarttui tilaisuuteen heti. Tarkoitus oli hankkia koko elämän mittainen ammatti, jossa riittäisi kiinnostavuutta.

Pianonvirittäjä D kuuli pianonvirityksen koulutuksesta ensimmäisen kerran vanhemmiltaan, jotka olivat törmänneet koulutuksen mainostukseen internetissä. Hänen vanhempansa olivat tietoisia lapsensa musiikillis-teknillisestä osaamisesta, ja heidän mielestään koulutus kuulosti juuri hänelle sopivalta. *Pianonvirittäjä D:n* kohdalla innostus pianonvirittäjän ammatista oli tullut myös siten, että hänen vanha perhetuttu on Hellaksen tehtaalla oppinsa saanut pianonvirittäjä, jonka työskentely vaikutti aina mielenkiintoiselta sivusta seurattuna. Pianon toiminta kiehtoi *Pianonvirittäjä D:tä*, ja hän tiesikin, että pianon rakenne oli säilynyt muuttumattomana valtavan pitkään. Hän oli ollut musiikin kanssa tekemisissä aivan nuoresta saakka, minkä lisäksi rakasti erilaisten laitteiden toiminnan tutkimista. Hän oli myös koulutukseen hakiessaan aloittanut vasta pianotunneilla käymisen uudelleen, ja ajatteli, että oman soittimen virittäminen säästäisi vuosikustannuksissa aika paljon. *Pianonvirittäjä D* ei koulutukseen hakiessaan kaavailut pianonvirittäjän ammatista varsinaista leipätyötä, vaan lähinnä sivuansiota. Hänen pianonvirittäjä-tutun kertomusten perusteella sai ymmärryksen siitä, että pianonvirittäjän työajat ovat hyvin vapaat ja että keikkoja voi tehdä juuri sen verran, kuin itse haluaa. Vapaamuotoinen keikkatyö sopisikin siis oikein hyvin hänelle mahdollisten myöhempien jatko-opintojen oheen.

5.2 Opiskelu pianonvirittäjäkoulutuksessa

Pianonvirittäjä D:n mukaan oma kehitys sekä virittämisen että huoltotöiden osalta opiskelussa oli selkeästi nähtävissä ja kuultavissa. Uusia oivalluksia tapahtui vähintään viikoittain, ja työskentely muuttui sujuvammaksi koko ajan. Välillä jokin osasävelhuojunta ei meinannut millään kuulua, mutta seuraavana päivänä se olikin selkeästi erotettavissa. Yksikään harjoitteluhetki ei mennyt hukkaan, vaan sekä onnistumiset että epäonnistumiset auttoivat luomaan kokonaisvaltaista ammattitaitoa. Käytännön harjoittelua tehtiin paljon yksin omassa harjoitusluokassa, ja opettajat kävivät säännöllisesti antamassa apua ja neuvoja. Virittämisen tai säätämisen harjoittelu ei missään vaiheessa tuntunut tylsältä ja paikallaan junnaavalta, koska kehittävää palautetta oli koko ajan saatavilla. Oman oppimisen lisäksi oli mielenkiintoista seurata, miten opiskelutoverit etenivät omilla opinnoissaan. Ryhmähenki oli todella hyvä, ja jokainen kannusti muita suoriutumaan entistä paremmin harjoituksista ja tenteistä. He vertailivat ryhmässä omia suorituksiaan avoimesti, ja auttoivat toisiaan ratkaisemaan ongelmakohtia.

Pianonvirittäjä D:lle yritystoiminnan opintoihin liittyvä yritystoiminnan suunnittelu oli haastavin osuus opinnoista. Opintoja suorittaessaan hänellä ei ollut juuri mitään kaupallista osaamista tai kokemusta, ja suuri osa opetettavista asioista ja käsitteistä olivat uusia. Samasta syystä myös pianonviritysalan harjoitusyrityksen pyörittäminen tuntui haastavalta. Itse virittämisen opiskelu oli haastavaa alusta loppuun saakka. Motivaatio ei kuitenkaan pettänyt missään vaiheessa, koska selkeää kehitystä tapahtui koko ajan. Työskentely muuttui varmemmaksi ja nopeammaksi jokaisen virityksen myötä, vaikka joskus tuntui, että hyvään lopputulokseen ei meinannut millään päästä. Oppiminen ei loppunut missään vaiheessa, vaan jokaiseen valmiiksi opittuun asiaan löytyi aina uusia näkökulmia. Pianon koneiston huolto- ja säätötöiden opiskelu tuntui helpolta, kunnes hän ymmärsi, että työvaiheiden suorittaminen yhdenlaiseen soittimeen ohjeiden perusteella ei riitä ammattitaidon perustaksi. Oikea ammattitaito vaatii sitä, että ymmärtää pianon koneiston toiminnan syvällisellä tasolla ja osaa soveltaa oppimaansa hyvinkin erilaisten soittimien saattamiseksi mahdollisimman hyvään soittokuntoon. *Pianonvirittäjä D* sai mielestään tähän opiskelujen aikana

hyvän pohjan. Viritysteorian opiskelussa matemaattis-luonnontieteellisten alojen aiemmasta osaamisesta oli varmasti hyötyä, ja hän pystyikin tarvittaessa auttamaan myös opiskelutovereitaan teoriaopinnoissa.

Pianonvirittäjä C:n mukaan koulu oli tiiviissä yhteistyössä ammattikunnan kanssa, ja virittäjäopiskelijat tapasivatkin paljon ammatissa toimivia virittäjiä opiskeluaikana. Se oli avartavaa ja inspiroivaa, ja rakensi mielikuvia siitä ammattikunnasta, johon koulun jälkeen olisi asettumassa. Opetus oli hyvin käytännönläheistä, ja siitä sai hyvän käsityksen käytännön työssä vaadittavista taidoista. Virittäminen oli *pianonvirittäjä C:n* mielestä kaikkein vaikeinta opiskeluaikana, mutta myöhemmin se on ammatissa toimiessa osoittautunut yhdeksi kaikkein kiinnostavimmaksi aiheeksi. Teoreettiset aineet olivat hänelle helppoja, oletettavasti aikaisempien yliopisto-opintojen vuoksi.

Pianonvirittäjä B kertoi, että koulutus oli nimenomaan tekemistä, ei luokassa istumista. Toisaalta, ei luokassa istuminenkaan ollut muodostunut hänelle ongelmaksi koskaan. Virittäjäkurssi oli mukava, ryhmähenki hyvä ja he asuivat samassa paikassa kaikki, kahdessa eri HOASin solussa lähellä virittäjäkoulua. Heillä oli keskenään hyvä meininki myös koulun ulkopuolella vapaa-ajalla. Opettajina oli kaksi pianonvirittäjää, joilla ei siihen aikaan ollut vielä minkäänlaista koulutusta opettamiseen. Malli, jolla pianonvirittäjiä koulutettiin, oli otettu suoraan pianotehtaasta ja tehtaan toimintatavoista. Ensimmäisen vuoden aikana opiskelussa ei juurikaan ollut mitään muuta kuin virittämistä. Teoriatunnit olivat ”lepoa” virittämisen ohella. Kaikki oli hyvin käytännönläheistä, paljon vain tehtiin, ja teoreettiset perusteet tekemiselle jäivät melko vähiin. Opetettiin ikään kuin tekemään, ei välttämättä ymmärtämään, ehkä sekin sama juttu kuin tehtaassa. Toisaalta, opettajilla ei siihen aikaan välttämättä ollut muuta mallia opettamiseen. Tuollakin tavalla *Pianonvirittäjä B:n* mielestä kyllä oppi, mutta helpommallakin olisi voinut ehkä päästä. Hyvät muistot jäivät ja paljon on tuon aikaisia ystäviä ja tuttuja edelleenkin, joiden kanssa pidetään yhteyttä. Virittämisen opiskelu tuntui vaikealta ja hyvin hitaalta. Ei oikein ollut varmuutta siitä, osaako vaiko eikö osaa. Vanhemman polven tekijöiltä ei oikein tullut mitään kannustavaa tai validia palautetta. Helppoa oli ehkä se, että kotitehtäviä ei ollut. Koulu ja

tekeminen loppuivat aina siihen, kun koulupäivä päättyi, ja sen jälkeen pystyi tekemään jotakin aivan muuta. Opiskelu oli mielenkiintoista ja hyvin haastavaa.

Pianonvirittäjä A:n mielestä opiskeluaikana koulutuksen käytännönläheisyys oli innostavaa, mutta myös ensimmäisen vuoden aikana opiskelu oli ”rankkaa”, koska silloin oli suurimmaksi osaksi vain pelkkää virittämistä. Teoriaopinnot tukivat hyvin käytäntöä ja niiden aikana sai taukoa virittämisestä. Oli myös kivaa, että liikuntaa oli kerran viikossa ja perjantaisin oli yleinen soitinoppi -opintopaketti, jossa käytiin kaikki sinfoniaorkesterin soittimet ja niiden toimintaperiaatteet läpi, ja tuon kurssin yhteydessä he kävivät ryhmänsä kanssa myös mm. Finlandia-talolla kuuntelemassa Helsingin kaupunginorkesterin kenraaliharjoituksia. Pianonsoittotunteja oli myös kerran viikossa, joka oli tarpeellista, lisäten pianon koskettimiston soittotuntuman näkökulmaa ja myös pianonvirityksen kuuntelemisen kannalta. Opetus oli *pianonvirittäjä A:n* mukaan hyvää ja opettajat olivat todella mukavia ja kannustavia. Virittäminen oli hänen mielestään todella haastavaa, ja rupesi jollakin tavalla sujumaan vasta ensimmäisen vuoden keväällä. Kun opinnot, ja etenkin pianon virittäminen alkoi sujumaan, oli se hyvä kannustin jatkamaan sisukkaasti eteenpäin ja onnistumiset lisäsivät mielenkiintoa ammattia kohtaan entisestään. Viritysteorian opinnot toivat lisää näkemystä myös käytännön virittämiseen.

5.3 Haastateltavien ajatukset jatko-opinnoista

Pianonvirittäjä A:lle tuli opiskeluaikana ajatuksia jatko-opinnoista, ja onneksi pianonvirityksen ammatillisen perustutkinnon koulutuksen järjestävä oppilaitos järjestikin heti hänen valmistumisensa jälkeen kesällä kolmen viikon mittaisen flyygelin huollon kurssin. Sen lisäksi hän hakeutui yhdelle pianoalan maahantuojuille harjoitteluun ja pyrki myös Suomen Pianonvirittäjät ry:n jäseneksi. Valmistumisen aikoihin hänellä oli tunne, että tarvitsee vielä paljon lisää oppia tai muuten jäisi ”tyhjän päälle”. Tuo edellä mainittu ei millään tavalla ollut hänen mukaansa opetuksen laadusta

riippuvaista, vaan siitä, että pianonvirittäjän työnkuva ja osaaminen ovat niin laaja-alaisia, ettei niitä opita kolmessa vuodessa.

Pianonvirittäjä B ei ajatellut pianonvirittäjäopintojen aikana jatko-opintoja, sillä oli hankkimassa vain ammattia, jolla ansaitsisi opiskelurahat myöhempää opiskelemista varten jossakin muualla. Hänen muistelunsa mukaan opiskelijoille ei oikein kerrottukaan mistään jatkokoulutusmahdollisuuksista tuolloin. Vanhemmat tekijät olivat olleet joillakin tehtailla opiskelemissa, mutta sekin oli ollut hyvin mystistä. Toisaalta jatkokoulutus oli käytännössä kokonaan kytköksissä siihen, että oli jonkun maahantuojan palveluksessa tai sellaisessa asemassa, että pystyi vaikuttamaan siihen mitä soittimia johonkin julkisyhteisöön hankittaisiin enemmän, ja joita sitten olisit siellä huoltamassa. *Pianonvirittäjä B* on kuitenkin myöhemmin hankkinut paljon lisäkoulutusta alalta asetuttuaan pysyvästi takaisin pianonviritysalalle.

Pianonvirittäjä C huomasi, että halusi oppia lisää ja syventää ymmärrystään mm. flyygelin koneiston säätämisestä ja intonoinnista. Ensimmäinen vaihe oli päästä virittäjäyhdistyksen jäseneksi, sitten hän pyysi päästä oppipojaksi päteväksi tietämälleen konserttivistä, ja sen jälkeen hän hakeutui vielä ulkomaille lisäoppiin.

Pianonvirittäjä D kertoi, että pianonvirittäjän ammatillista perustutkintoa suorittaessaan ilmeni mahdollisuus jatkokouluttautua myös pianonvirityksen alalla, puolen vuoden mittaisella flyygelin huoltamisen opintojaksolla, ja hän suorittikin opintojakson hyvin pian valmistumisensa jälkeen. Perustutkintoa suorittaessaan hänelle syntyi myös ajatus jatkokouluttautumisesta jollakin Euroopan pianotehtaalla. Ajatus sai lisäsytykettä, kun kävimme opiskeluryhmämme kanssa vierailulla Estonian pianotehtaalla. Tehdaskierros oli valtavan mielenkiintoinen, ja hän uskoo, että moni ryhmästä sai siitä läisäinspiraatiota opintoihinsa. Koska *Pianonvirittäjä D* päätyi opintojensa jälkeen myöhemmin työskentelemään suuren pianovalmistajan maahantuojalle, on hänelle tarjoutumassa mahdollisuus päästä kouluttautumaan yhdellä Euroopan suurista pianotehtaista.

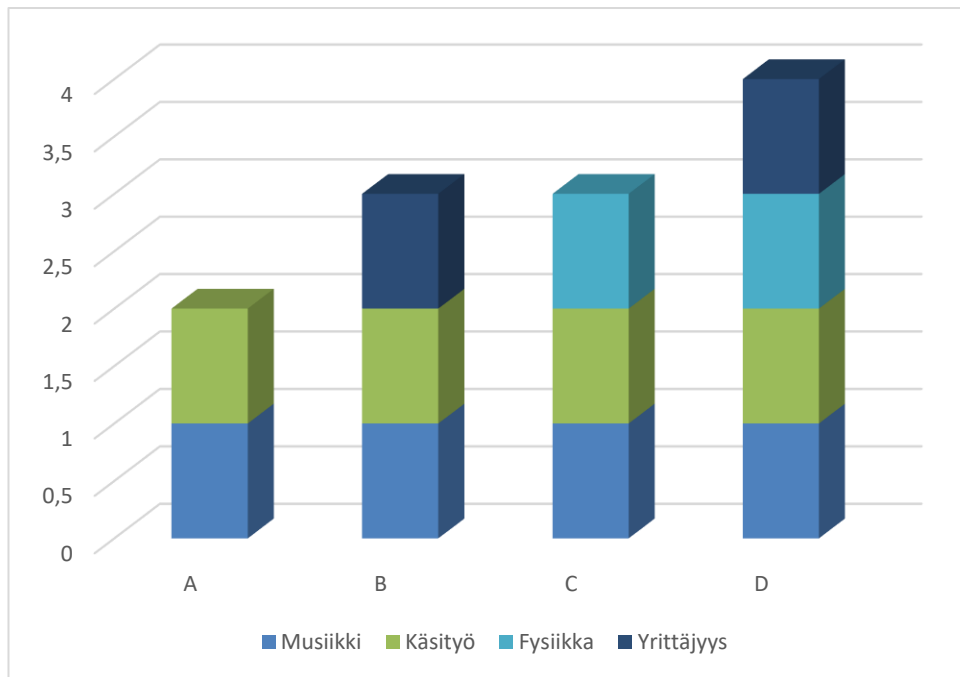
6 POHDINTA JA YHTEENVETO

Tutkimuksen aineistonkeruussa käytin menetelmänä teemahaastatteluja erilaisilla tavoilla, ja yhdeltä haastateltavalta tulikin pyyntö vastata kysymyksiin kirjoittamalla, johon suostuin. Vastausten laatu oli tästä huolimatta kuitenkin pitävää ja vastaukset hyvin samantapaisia, kuin esim. perinteisestä kasvokkain tapahtuvasta haastattelusta saadut tulokset, ja tarkentavia kysymyksiä tein tässä tapauksessa vielä puhelinhaastattelulla myöhemmin. Haastateltavan kirjoituksen muokkasinkin myös tämän tutkimuksen muotoseikkoihin sopivaksi, litteroinnin tapaan – tutkimuksen validiteetti on tältäkin osin pitävä.

6.1 Ammatillisen kompetenssin motivationaaliset

edellytykset ja orientaatio opiskelujen aikana

Tämän seminaarityön päätarkoitus on saada tietoa toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelun motivationaalisista tekijöistä, ja siitä, minkä takia koulutukseen hakeutuvat valitsevat juuri pianonvirityksen osaamisalan opinnot, eivätkä esimerkiksi lukiota tai lukion jälkeen jotakin muuta koulutusta. Pienen spesifin erityisalan näkyvyyden ja opetuksen laadun kannalta tutkimus tuottaa tärkeää tietoa, ja mahdollisesti tämän tutkimuksen tuloksia voisi myös hyödyntää eri nivelvaiheissa sekä pianonvirityksen osaamisalalle hakeutumisen ohjaamiseen tutkimuksen motivationaalisten tekijöiden avulla.

KUVIO 2. Motivationaaliset syyt pianonvirittäjäkoulutukseen hakeutumiselle

Ammatillisen kompetenssin motivationaalisilla edellytyksillä tarkoitetaan yhden kompetenssimallin perusteella mielenkiinnon kohdetta sekä yleisiä motivaationaalisia taipumuksia, ja mielenkiinnon kohde viittaa toiminnan orientaatioon. Kaartisen (2005) väitöskirjassa mielenkiintoa kuvaava käsite on sisäinen tavoiteorientaatio. (Kaartinen 2005, 177.) Tutkimusaineiston perusteella, kaikilla tämän seminaarityön haastateltavilla tavoiteorientaatiossa oli selkeästi yhteneväisinä tekijöinä kiinnostus musiikillis-teknilliseen osaamiseen, jossa yhdistyy musiikki ja käsityöt, ja kahdella pianonvirittäjällä oli näiden lisäksi kiinnostus ja tieto siitä, että pianonvirittäjän ammatissa tarvitaan myös matemaattis-luonnontieteellistä osaamista. Tämän lisäksi pianonvirittäjät B ja D pitivät lähtökohtaisesti ammatin yrittäjyyden sovittamista muuhun elämäänsä tärkeinä motivationaalisina edellytyksinä, jolloin työtä voisi tehdä silloin, kun se itselle parhaiten sopisi. Edellä saatiin aineiston perusteella vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseen; mitkä olivat motivationaaliset syyt koulutukseen hakeutumiselle?

Toiseen kysymykseen eli siihen, mitkä asiat vaikuttivat opiskelumotivaatioon, vastaaminen onkin monisyisempää. Miro-ohjelmalla

tehdyssä käsittekartassa (liite 4; kuva 2) kuvataan tutkimusprosessia ja aineiston tuottamia tuloksia opiskeluorientaatioon liittyen (Miro 2023). Onnistuminen työtehtävissä kohottaa yksilön itseluottamusta ja vahvistaa orientaatiota opiskeltavan alan tehtäviin (Kaartinen 2005, 177) ja pianonvirittäjä A kertoikin, että kun opinnot, ja etenkin pianon virittäminen alkoi sujumaan, oli se hyvä kannustin jatkamaan sinnikkäästi eteenpäin, joka viittaa konatiivisen alueen käsitteistä oppimismotivaatioon, joka ilmaisee opiskelijan halua ponnistella oppimistavoitteen saavuttamiseksi (Ruohotie 1998, 143). Viritysteorian opinnot toivat pianonvirittäjä A:lle lisää näkemystä myöskin käytännön virittämiseen ja pianonvirittäjä B kertoi viritysteorian opintojakson aikana saaneen taukoa virittämisestä. Usein opinnoissa menestymisen odotukset ovat sidoksissa opiskelun mielekkääksi kokemiseen ja opiskelun mielekkyydessä korostuvat teoria-aineiden opiskelun tärkeys ja kiinnostus alaa kohtaan. (Kaartinen 2005, 148.) Sinnikkyydellä taas ymmärretään tavoitteellisen toiminnan piirteitä, jotka kuvaavat pitkäkestoista ja määrätietoista ponnistelua opiskelutehtävien parissa (Kaartinen 2005, 157). Pianonvirittäjä D:n mukaan oma kehitys opiskelujen aikana sekä virittämisen että huoltotöiden osalta olikin selkeästi huomattavissa ja motivaatio ei tästä johtuen pettänyt hänellä missään vaiheessa, koska selkeää kehitystä tapahtui koko ajan. Haastateltavista kaikille neljälle virittäjäopiskelijalle ammatin opiskelun ydinosaaminen eli pianon virittäminen oli opiskeluaikana vaikeaa ja haastavaa, ja yhdelle neljästä myös yritysopintoihin liittyvä yritystoiminnan suunnittelu tuotti haasteita. Ryhmähenki nousi esiin kahden pianonvirittäjän haastatteluissa, ja tehdasvierailut sekä verkostoituminen olivat pianonvirittäjän ammatti-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeitä asioita. Haastatteluista nousee esiin myös vertaisoppimisen hyöty ja avuntarve, jotka ovatkin sidoksissa oppimismotivaatioon. Musiikin alalla työelämässä toimiminen on usein yhteistoiminnallista ja siksi niitä taitoja tulisikin harjoitella jo ammattiopintojen aikana. (Kaartinen 2005, 80.) Opetus ja oppimisen ohjaaminen olivat myös merkittävässä osassa oppimisen ja opiskeluorientaation suhteen. Kolmelle neljästä haastateltavasta tuli myös vahva tunne jatko-opinnoista jo ammatillisen perustutkinnon suorittamisen aikana, ja vuosien jälkeen neljäskin haastateltava on jatkokouluttautunut alalla ulkomaita myöden. Opiskeluorientaatio jatko-opintoihin oli siis

vahvasti haastateltavien vastauksissa mukana ja tämä ehkä selittää alalle jäämisen ja sitoutumisen. Onnistumisista, ja myöskin epäonnistumisista opittiin, joka viittaa itsearviointiin ja itsereflektioon. Myös pianonvirittäjillä on tämän seminaarityön tuloksien mukaan yksilöllisillä kehityspoluillaan aikaisessa kasvun vaiheessa mielikuva ammatista ja tämän mielikuvan avulla he pystyvätkin yhdistämään saamaansa ja oppimaansa tietoa opittuihin tekemisen taitoihin. Erilaiset mielikuvat vahvistavat myös uskoa omiin mahdollisuuksiin pianonviritysalalla osaamisen kehittymisen myötä. (Turpeinen 2009, 156.)

6.2 Oppimisteoriat pianonvirittäjäkoulutuksessa

Kaartinen (2005) korostaa, että oppiminen on kognitiivinen prosessi, jossa oppiminen ymmärretään kokemusten aikaansaamana kognitiivisena muutosprosessina, joka on intentionaalista tai ilman intentiota tapahtuvaa, ja opiskelussa on kyse intentionaalista oppimisesta eli tavoitteellisesta toiminnasta, jossa opiskelija pyrkii tiedon, taidon ja ymmärryksen lisäämiseen ja musiikin suunnitelmallinen opiskelu on useimmilla tutkimusjoukon henkilöillä alkanut jo ennen oppivelvollisuusiä tai oppivelvollisuusiän varhaisina vuosina. (Kaartinen 2005, 14–15.)

Toisin kuin muilla musiikin osaamisaloilla (musiikki, musiikkiteknologia) toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa, joissa harrastuneisuus, aikaisempi tavoitteellinen harjoittelu ja opinnot voidaan ammatillisissa opinnoissa usein tunnistaa ja tunnustaa, pianonviritysalalla yleisesti lähdetään liikkeelle perusteista ja alkeista. Joku on saattanut kokeilla virittämistä joskus, tai harrastuksena, mutta ammatilliseen koulutukseen päästessään, kaikki samassa ryhmässä aloittavat opiskelijat laitetaan lähtötasollisesti ”samalle viivalle”. Jokaisen opintopolku on toki yksilöllinen, ja edistyminen voi olla nopeampaa niillä, joilla on jo kokemusta alasta. Tämä on kuitenkin todella harvinaista ja osaaminen tunnustetaan/tunnustetaan ja osoitetaan ammattiosaamisen näytöissä, joissa opettajien lisäksi mukana on aina joku työelämäedustaja eli käytännössä pianonvirittäjän työtä ammatikseen tekevä henkilö. Mitä tulee pianonvirityksen osaamisalan ammatillisiin opintoihin,

pohtiessa tämän tutkimuksen tuloksia; itsesäätelyvalmiuksien voidaan olettaa alkavan pianonvirittäjäkoulutuksessa tyypillisesti vasta ammatillisten pianonvirittäjäopintojen aikana toisin, kuin Kaartisen (2005) tutkimuksessa, joka tutkii itsesäätelyvalmiuksia musiikin opiskelussa. Edellä kerrotun syyn lisäksi, pianonvirityksen osaamisalan oppimiskäsityksen tausta on oletettavasti behavioristinen myös siitä syystä, että malli pianonvirityksen koulutukseen oli aikoinaan otettu suoraan pianotehtaasta. Mukaan on ajan myötä tullut mm. kognitiiviset ja humanistiset oppimiskäsitykset.

Nykyaikaisen (2000-luvulla) behavioristisen käsityksen mukaisesti eitä tiedostettua ja eitä tavoitteellista oppimista tapahtuu koko ajan ehdollistamis- ja vahvistamismekanismeilla, joita esim. pianon virittämisen harjoittelussa ja sen opettamisessa tapahtuu pelkästään jo siksi, että harjoitusluokassa vietetään yksin välillä pidempiäkin aikoja tiedostamatta, tekeekö opeteltavat asiat oikein vai väärin. Pianon virittämisen opetuksessa on ”opettaja näyttää ja opiskelija tekee” mestari-kisälli-mentaliteetti, jonka lisäksi opettaja tietenkkin myös kertoo mitä tekee ja miksi. Asia on osittain myös resurssisidonnainen, koska jatkuvaan yksityisopetukseen ei millään instituutiolla olisi varaa – yhden pianon virittämiseen opintojen alussa menee aikaa helposti kokonaisen yhden opintoviikon verran. Opettajien palaute antaa suuntaa ja opettaja ohjaa opiskelijan takaisin oikealle polulle, jos opiskelija on siltä eksynyt. Tämän lisäksi behaviorismiin liittyen, hermostollisesta perustasta oppimisessa on saatu lisääntyvää näyttöä, ja pianon virittämässä oleellista onkin oppia tuntemaan, miten viritysavaimella säädetyn viritystapin saa asettumaan haluamaansa paikkaan, ja viritysavaintekniikka kehittyy vain paljon toistoja tekemällä. (Lehtinen, Lerkkanen, & Vauras 2016, 32.) Arvioinnilla on suuri merkitys oppimisessa ja onnistuessaan arviointi tuottaa opiskelijalle itselleen tiedon siitä mitä tulisi tehdä toisin, että tulos olisi parempi (Kaartinen 2005, 186). Havainnoinnin apuna pianonvirittäjäkoulutuksessa on nykyään pianonviritykseen tarkoitettu digitaalinen Yamaha PT-A1 -ohjelma (Softland 2023), joka jokaisella opiskelijalla on virityksen harjoittelussa käytössään. Ohjelma antaa oikean suunnan tekemiselle, mutta korvalla kuunteleminen on kuitenkin tarkempaa varsinkin silloin, kun kyseessä on ensiluokkainen kielikuorojen virittäminen

ja hienoviritys – ainakin vielä. Yamaha PT-A1 -ohjelmalla mitataan myös pianon virityksiä, jolloin kustakin virityksestä saa graafisen virityskäyrän, jota opiskelijat voivat verrata aiempiin suorituksiinsa. Virityskäyrässä pianon virityksen vertailukohtana on optimaalinen virityksen käyrä, ja mitatun virityksen sentti-poikkeama optimikäyrästä kunkin äänen kohdalla, määrittää virityksen lopullisen tuloksen. Edellä mainitun sovelluksen mukaan tuleminen pianonvirittäjäkoulutukseen on tuonut siellä oppimisteorioihin mukaan konstruktivismia, joka on aktiivista uuden oppimisen sovittamista ihmisen aiempiin tietorakenteisiin, ja johon kuuluvat kognitiivisen ristiriidan ratkaiseminen, uteliaisuus ja kehitysvaiheen asettamat rajoitukset itsesäätelyprosessien soveltamisella (Kaartinen 2005, 45). Vuosikymmeniä koulutuksessa käytetty, perinteinen pianon virityskokeiden arviointi on yhä edelleen myös käytössä pianonvirittäjäkoulutuksessa, jossa opettajat kuuntelevat virityksen ja kirjaavat ylös virityksen heikkoudet ja vahvuudet, ja kokeen hyväksyttynä arviointiasteikkona on nykyisen (2022) opetussuunnitelman mukaan 1-5.

On tärkeää, että opettajat voivat olla tukemassa opiskelijoita heidän ponnisteluissaan ja opettajan tehtävänä onkin auttaa ja neuvoa opiskelijaa oppimaan kussakin tilanteessa sen tarkoituksenmukaisella tavalla. Pianon virittämisen opiskelu on suurimmaksi osaksi yksinäistä puurtamista, jossa opettaja näyttää oikean suunnan, kun taas esimerkiksi pianon huoltamisen opintojaksossa opiskellaan yhteisöllisestikin, niin kuin pianovirityksen osaamisalan teoria-aineissa. Tämän proseminarityön tuloksista voidaan päätellä, että myös pianovirityksen osaamisalalla opinnoista saatava käytännön hyöty ja kiinnostus alaa kohtaan ovat keskeisiä opiskeluorientaatiota edistäviä tekijöitä. Ammatin opiskeluvaiheessa työorientaatio oli myös vahvasti mukana pianonvirittäjäopiskelijoiden tulevaisuuden suunnitelmien kuvauksissa. Kaikilla tämän seminaarityön haastateltavien motivationaalisissa edellytyksissä ja opiskeluaikaisessa toiminnassa oli yhteyttä Snow, Corno & Jack:n (1996) tekemään luokitteluun, teoreettisen viitekehyksen konatiiviseen alueeseen, jossa toiminta on määrätietoista. Pianonvirittäjäopintoihin pyrkivillä on selvästi myös affektisella alueella erityisiä persoonallisuustekijöitä liittyen

motivatioonallisiin edellytyksiin, ja tutkimusaineistosta nousi esiin myös mm. fenomenologinen intentionaalisuus eli suuntautuneisuus, jonka ansiosta havaitut objektit ovat merkityksellisiä. (Kaartinen 2005, 182, 169, 179, 47.)

6.3 Jatkotutkimuksen aiheita

Ensimmäisenä jatkotutkimuksen aiheena tulee mieleen, että laajemmalla otannalla saataisiin erilaista tietoa aiheesta eli tätä tutkimusta voisi laajentaa isompaan tutkimuksen kokoon. Tähän proseminaaritutkimukseen valitut tutkittavat eli haastateltavat ovat pianonviritysalalla työllistyneitä henkilöitä, ja näin ollen olisikin mielenkiintoista ja hyödyllistä myös tietää, mistä syystä henkilöt keskeyttävät opintonsa pianonvirityksen osaamisalalla, vaikka heillä on motivationaalisia edellytyksiä koulutukseen. Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi kehittyminen pianonvirityksen huippuosaajaksi, jossa erinomaisena vertailukohtana voisi toimia tässäkin proseminaarityössä lähteenä oleva Turpeisen (2009) väitöskirja, joka tutkii keittiömestarien huippuosaamista ja sen eri kehitysvaiheita.

LÄHTEET

Aalto-yliopisto. 2021. Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun työpajat. Atlas.ti. Internet-sivusto. [viitattu 26.12.2022]. Saatavilla <https://www.aalto.fi/fi/taiteiden-ja-suunnittelun-korkeakoulun-tyopajat/atlasti>

Helsingin Konservatorio. 2022. Opetuksen toteutussuunnitelma. Pianonvirittäjät. Internet-sivusto. [viitattu 30.12.2022]. Saatavilla https://www.konservatorio.fi/content/uploads/2022/06/Opetuksen_toteutussuunnitelma_pianonvirittajat.pdf

Helsingin Konservatorio. 2021. Opiskele pianonvirittäjäksi Helsingin Konservatoriossa. YouTube-video. [viitattu 28.12.2022]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=Xp9XKP621z4>

Helsingin Konservatorio. 2022. Pianonvirityksen osaamisala. Internet-sivusto. [viitattu 14.9.2022]. Saatavilla <https://www.konservatorio.fi/musiikin-opetus/musiikki-ammattiksi/pianonvirityksen-osaamisala/>

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hokka, J. 2020. Verkkovälitteisyys tutkimushaastatteluissa. Tampereen yliopisto. Internet-sivusto. [viitattu 21.12.2022]. Saatavilla <https://projects.tuni.fi/akateemiset-affektit/blogiteksti/verkkovälitteisyys-tutkimushaastatteluissa/>

Jaatinen, J. 2022. Laajentunut viritys ja kontekstisidonnainen intonaatio. Tiedeartikkeli. Internet-sivusto. [viitattu 9.12.2022] Saatavilla <https://musiikki.journal.fi/article/view/121966>

Kaartinen, Tapani 2005. Itsesäätelyvalmiudet musiikin opiskelussa. Väitöskirja Tampereen yliopisto. [viitattu 21.12.2022]. Saatavilla <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67563/951-44-6487-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuula-Luumi, A. 2022. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampereen yliopisto. Internet-sivusto. [viitattu 17.10.2022]. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimuslupa-suostumus-informointi-ja-tietosuoja/>

Lehtinen, E. Lerkkanen, M-K. Vauras, M. 2016. Kasvatuspsykologia. 3., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Miro. 2023. Collaborative Mind Mapping. Internet-sivusto. [viitattu 1.1.2023]. Saatavilla <https://miro.com/mind-map/>

Mettovaara, J. 2016. Tehokas tutkimushaastattelu. Internet-sivusto. [viitattu 21.12.2022]. Saatavilla <https://spoken.fi/tehokas-tutkimushaastattelu/>

Opetushallitus. 2022. Ammatilliset perustutkinnot. Internet-sivusto. [viitattu 4.12.2022]. Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattilliset-perustutkinnot>

Opetushallitus. 2022. Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen. Internet-sivusto. [viitattu 7.12.2022.] Saatavilla <https://vipunen.fi/fi/fi/ammattillinen/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>

Opetushallitus. 2023. Koulutus ja tutkinnot. Osaamisen osoittaminen ja arviointi. Internet-sivusto. [viitattu 8.1.2023]. Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osaamisen-osoittaminen-ja-arviointi>

Pöysä, J. 2022. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampereen yliopisto. Internet-sivusto. [viitattu 28.12.2022]. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/kirjoituskutsut/>

- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2015. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Internet-sivusto. [viitattu 14.9.2022]. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>
- Softland. 2023. Professional Piano Tuning Application PT-A1 – US. Internet-sivusto. [viitattu 9.1.2023]. Saatavilla <https://professional-piano-tuning-application-pt-a1-us-ios.soft112.com/>
- Suomen Pianonvirittäjät ry. 2022. Internet-sivusto. [viitattu 14.9.2022]. Saatavilla <https://www.pianonvirittajat.fi/>
- Tieteen termipankki. 2023. Filosofia. Fenomenologia. Internet-Sivusto. [viitattu 19.1.2023]. Saatavilla <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:fenomenologia>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Turpeinen, V. 2009. Keittiömestarin huippuosaaminen mestarien itsensä kertomana. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Turun yliopisto. 2022. Volter. Internet-sivusto. [viitattu 3.1.2023]. Saatavilla https://utuvolter.fi/discovery/search?vid=358FIN_UTUR:VU1
- Wikipedia. 2022. Ammattiopisto Live. Leppävaaran toimipaikka. Internet-sivusto. [viitattu 3.12.2022]. Saatavilla https://fi.wikipedia.org/wiki/Ammattiopisto_Live,_Lepp%C3%A4vaaran_toimipaikka

Wikipedia. 2022. Sokeainopetus. Internet-sivusto. [viitattu 3.12.2022].
Saatavilla <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sokeainopetus>

Laki ja asetus

Opetushallitus 1995. Laki musiikkioppilaitoksista 561/95. Musiikkialan toisen asteen opetussuunnitelman perusteet. Pianonvirittäjäkoulutus. Musiikkioppilaitoksista annettu laki 516/95 7§:n mukaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Keskustelut

Björknäs, Jarkko. 2022. Keskustelu Helsingissä 2.12.2022, haastattelija Harri Tuovinen. Haastattelumateriaali (litterointi ja muistiinpanot) tutkijan hallussa.

LIITE 1: Musiikkialan toisen asteen opetussuunnitelman perusteet vuonna 1995. Pianonvirittäjäkoulutus

KAIKILLE YHTEISET OPINNOT 20 ov	SUUNTAUTUMISOPINNOT 75,5 ov	VALINNAISET OPINNOT 10 ov
	viritystyön perusteet pianon huoltotyöt pianon peruskorjaukset työharjoittelu päättötyö	harmonien huolto vapaa säestys yrittäjätoiminnan perusteet II valinnainen kieli jokin muu tutkintoon soveltuva opintokokonaisuus
PERUSOPINNOT 14,5 ov		
yleinen soitinoppi koneisto-oppi	viritysteoria rakenteoppi	akustiikka ja äänitysteoria pianonsoitto

KUVA 1. Musiikkialan toisen asteen opetussuunnitelman perusteet. Pianonvirittäjäkoulutus. Lähde: Opetushallitus 1995

LIITE 2: Tutkittavien taustatiedot

Tutkittava	Pohjakoulutus	Ikä opiskeluaikana	Sai tiedon koulutuksesta
Pianonvirittäjä A	Peruskoulu	23–26 vuotta	Ilmoitus Helsingin Sanomissa
Pianonvirittäjä B	Lukio	20–23 vuotta	Ammatillisen koulutuksen esite (koulutukset Suomessa)
Pianonvirittäjä C	Lukio	20–23 vuotta	Ilmoitus Helsingin Sanomissa
Pianonvirittäjä D	Peruskoulu	22–24 vuotta	Internet

LIITE 3**TEEMAHAASTATELUN KYSYMYKSET / HAASTATELURUNKO**

Minkä ikäinen olit hakeutuessasi pianonvirityksen koulutukseen ja minkä ikäinen olit valmistuessasi?

Oppilaitos, jossa opiskelit ja valmistuit pianonvirittäjäksi?

Koulutustaustasi ennen pianonvirittäjän koulutukseen hakeutumista?

Mistä kuulit pianonvirityksen koulutuksesta ja tiesit hakeutua sinne?

Mitkä olivat syyt koulutukseen hakeutumiselle?

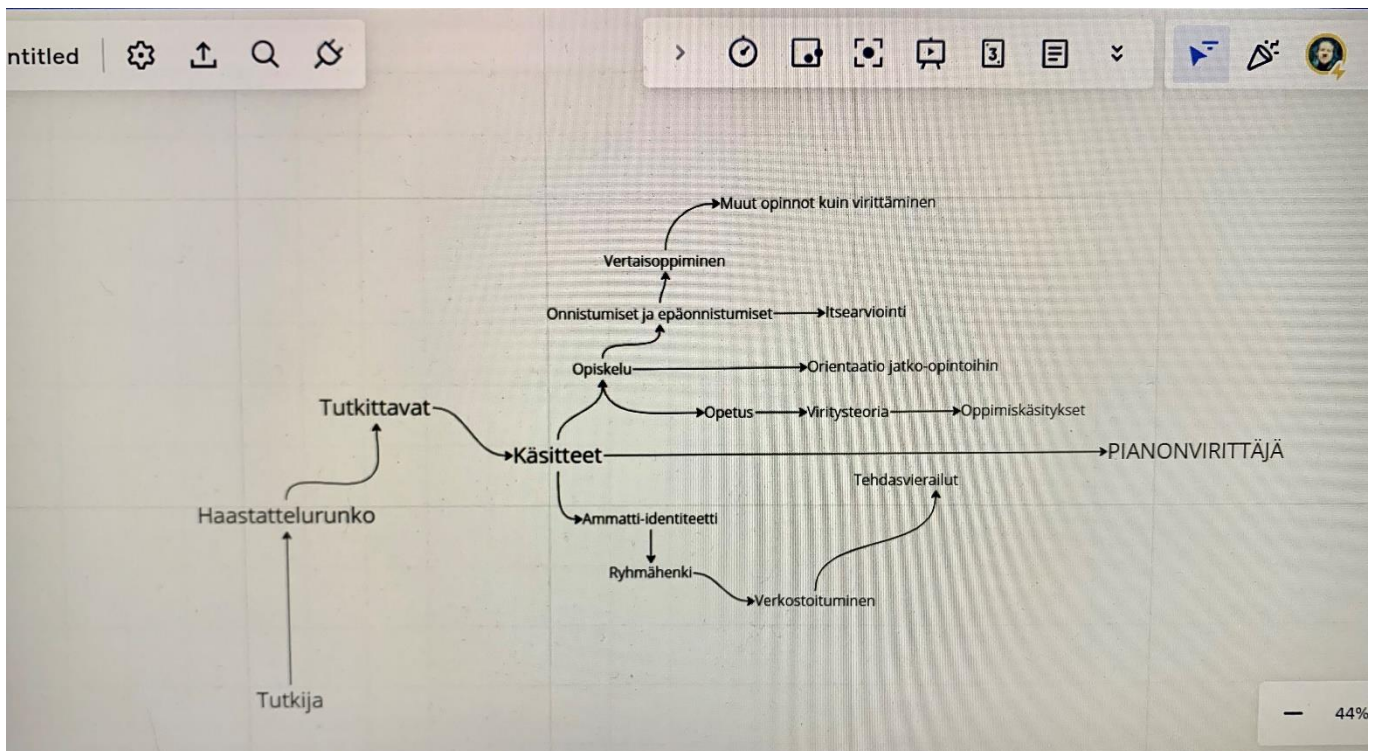
Mikä innosti opiskeluaikana?

Millaista opetus oli, nouseeko sieltä jokin erityinen asia mieleen?

Mitkä opiskeltavat asiat tuntuivat helpoilta ja mitkä vaikeilta?

Tuliko pianonvirittäjän ammatillisen perustutkinnon suorittamisen aikana ajatuksia jatko-opinnoista, ja jos tuli, niin minkälaisia?

LIITE 4: Käsitekartta

KUVA 2. Miro-ohjelmalla tehty käsitekartta tutkimusaineistosta